פא א ב מיי׳ שם הלכה

בב ג מיי' פ"ה מהלכות סוכה הלכה יא

מוש"ע א"ח שם סעיף

טו]: פג ד טוש"ע א"ח סימן

תעג סעיף ה: פר ה מיי' פי"א מהל'

פרה הלכה ה: פה ו ז שם הלכה ד:

ל) חולין סב: פרה פי"ח מ"ז ספרי פ' חקת [נגעים מיין ספרי פי מקת בעבר פי״ד מ״ן], 3) [פי״ אווב שיש בו לבע כמו כחל. ערוך ערך כחל גן, ג) שבת קט: פרה פי״ל [מ״ט ע״ם], ד) בס״ל: ומקפין, ד) [נ״ל דלר׳ יוסי נשמע לרבנן],

הגהות הב"ח

(h) גם' שביק לה ונפיק: (ב) שם רבי יוסי אומר אזוב שתחילתו: (ג) והתניא אזוב שתחילתו:

גליון הש"ם

גמרא שנים מחלוקת ר"י ורבגן כו'. לא זכיתי להבין מה ראיה מחכמים מדמכשיריו בדיעבד דמהרי אגד הא בלא אגדו כלל ג"כ כשר בדיעבד כדקתני במתני׳ לא פסחו ולא אגדו כשר. ובתוס' הקשו דאמאי כשר וכו' ובכ"מ הובא בתי"ט דהגו"ש הוי רק אסמכתא א"נ רק למנוה סיה איך שיהיה כיון דלא אגדו כשר דיעבד מהיכו נשמע דאגד שנים שמיה אגד וצ"ע:

מוסף רש"י

אזוב ולא אזוב יון. וכל אנו מין אווב הן אלא שיש להן שם לווי (חודין סב:). מצות אזוב שלשה קלחים. דאגודה כתיב יאין אגודה פחות מג'. ובהן שלשה גבעולין. בכל קלח ג' גבעולין, קנים דקים כעין של קנבום (שבת קט:).

רבינו חננאל

ל) היזמי והיגי. מיני ומתייבשין נושרין עליהן על המטעמים ועליהם עצמם, ולפיכך אמרו אין מסככין בהם, חיישינן דלמא נקטה דעתיה . לסוכה. אפקותא דדיקלא, פירוש הצואר של דקל שנחתך מן הדקל והחריות . דבוקים, מסככין, ולא גזרינז משום חבילות. דרא גוד כן משום הבילדה, דהני אגידתן איגוד בידי שמים הוא, כלומר ברייתן כך היא. ואע״פ שחוזר ואוגדן, אינן דומין לחבילות הנאגדין, מפני שכל החריות הללו מהן חשובין, וקיימא לן אגד בחד לא שמיה אגד. שנתלשו ויש בהן קנים . הרבה דבוקים בעיקרן, האפקותא. כיון שהזכיו שמועות של רב חסדא משמיה דר׳ אבונא בר רב שילא, הזכיר נמי מרריאתא והאזוב שיש לו שם לווי פשוטה היא.

דסרי ריחייהו. מבאיש ריחס: היומי והיגי. מיני סנה: דנתרי טרפייהו. נושרין עלין שלהן: אפקוחא דדיקלא. מוצא הדקל כשהוא סמוך לקרקע יוצאים בו דוקרנין הרבה סביב סביב: ואע"ג

בהן: ואע"ג דהדר אגיד להו איהו. הענפים של מעלה כדי להשכיבו מפני אדסרי ריחייהו שביק (6) להו ונפיק אמר רב חנן שמתפללין לכאן ולכאן ונוקפיןדי למעלה בר רבא הני היזמי והיגי מסככין בהו אביי ואין סותמים הנקב: אגד בחד לא אמר בהיומי מסככינן בהיגי לא מסככינן שמיה חגד. כל דבר יחידי המחובר מאי מעמא יכיון דנתרי מרפייהו שביק לה יחד ואוגדו בפני עלמו אינה אגודה ונפיק אמר רב גידל אמר רב יהאי אפקותא עד שיתו דבר אחר עמו ויאגדם יחד: דדיק'לא מסככין בהו אע"ג דאגידי אגד בידי דוקרי דקני. כעין אפקותא דדיהלא שמים לא שמיה אגד אע"ג דהדר אגיד אלא שזה של קנים וזה של דקלים: להו איגד בחד לא שמיה אגד אמר רב קנים ודוקרנים. משמע תרי מילי ודוקרנים כמו יחפור בדקר (בינה דף חסדא אמר רבינא בר שילא הני דוקרי דקני ב.) פל"ח בלע"ו: קנים של דוקרנים. מסככין בהו אע"ג דאגידי נינהו אגד בידי שיולאים בגזעם כמין דוקרנים הרבה: מסככין בהן. ולא משווינן להו שמים לא שמיה אגד אע"ג דהדר אגיד להו איגד בחד לא שמיה אגד תניא נמי הכי כחבילה: מרריתה דהגמה. חזרת קנים ודוקרנין מסככין בהן קנים פשיטא אימא קנים של דוקרנין מסככין בהן ואמר של אגם: אווב. כל היכא דכתיב אזוב דריש ליה הכי: ולא כל אזוב רב חסדא אמר רבינא בר שילא יהני שיש לו שם לווי. הכא נמי מרור כתיב ולא מררתא דאגמא דהוא שם מרריתא דאגמא אדם יוצא בהן ידי חובתו לווי: כל שנשתנה שמו הודם מתו בפסח מיתיביה מהאזוב ולא אזוב יון ולא סורה. שיש בו מכמה מינין וכל אזוב יכוחלי ולא אזוב מדברי ולא אזוב רומי אחד שם לווי לו כמו אזוב כוחלית ולא אזוב שיש לו שם לווי אמר אביי כל וקודם מתן תורה היה זה שמו ובאתה שנשתנה שמו קודם מתן תורה ובאת' תורה תורה והקפידה שכתוב בכמה מקומות והקפידה עליה בידוע שיש לו שם לווי והני אזוב ולא נכתב באחד מהן אחד לא נשתנה שמייהו קודם מתן תורה כלל משמות הללו ש"מ אסתם אזוב קפיד רחמנה: הני. מרריתה לה נשתנה רבא אמר הני מרריתא סתמא שמייהו והאי שמם קודם מתן תורה וכשניתנה דקרי להו מרריתא דאגמא משום דמשתכה תורה לא היו קרויין אלא מרור סתם באגמא אמר רב חסדא איגד בחד לא שמיה וכשהזכיר מרורים אף זה היה אגד שלש שמיה אגד •שנים מחלוקת ר' יוםי במשמע: לא שמיה אגד. לא לענין ורבנן דתנן יימצות אזוב שלשה קלחים ובהן חבילה לסכך ולא לענין אגודת אזוב: שלשה קלחין. שרשין: ובהן שלשה גבעולין רבי יוסי אומר מצות אזוב שלשה גבעולין ושיריו שנים וגרדומיו כל שלשה גבעולין. גבעול לכל קלח. שהוא קא סלקא דעתין מדשיריו שנים תחילתו גבעול הוא קנה האמצעי שהזרע ברחשו כקנבום ופשתן: רבי יוםי נמי שנים והאי דקתני שלשה למצוה ומדרבי אומר. לקמן מפרש פלוגתייהו: יוםי שלשה למצוה לרבנן שלשה לעכב אם נפל האחד לאחר זמן שיריו. והתניא ר' יוםי אומר אזוב 🏵 תחילתו שנים שיריו כשרים בשנים: גרדומיו. ושיריו אחד פסול ואינו כשר עד שיהא כשמזיו בו פעמים הרבה מתוך תחילתו שלשה ושיריו שנים איפוך לר' יוםי שגבעוליו רכים משתברים וכל שהוח שלשה לעכב לרבנן ישלשה למצוה והתניא המשתייר באגודה כשר ובלבד שישתייר יאזוב (2 תחילתו שנים ושיריו אחד כשר ואינו מכל אחד ואחד כל שהוא שתהא שם אגודתו קיימת: **קא סלקא דעסיה**. פסול עד שיהא תחלתו ושיריו אחד שיריו דהא דאמר רב חסדא שנים מחלוחת אחד פסול הא אמרת שיריו אחד כשר רבי יוסי ורבנן הכי מפרש פלוגתייהו

והכי שמעינן לה דמדשיריו שנים לר׳ יוסי תחילתו נמי שנים דיעבד: למצוה. לכתחילה: ומדרבי יוסי. בעי שלש מיהא למצוה מכלל לרבנן דאמרי שלשה לעכב דאי אינהו נמי למצוה ולא לעכב מאי אתא רבי יוסי לאיפלוגי ומאי מחלוקת דקאמר רב חסדא דלרבי יוסי שמיה אגד ולרבנן לא שמיה אגד: אווב שמחילתו שנים. פסול וכן אזוב שלשה ונפלו שנים מן האגודה ונשתייר אחד פסול: ואינו כשר כו'. כלומר אין תחילתו כשר אלא בשלשה דבליר מהכי לאו אגודה היא ואין שירים כשרים אלא בשנים: איפוך. סברא דידן דאמרן לעיל קא סלקא דעתיה דנפרשה לרצ חסדא הכי דלר׳ יוסי שלשה לעכב כדמפרש הכא בהדיא ומכלל דשלשה ⁶⁾ (לרבנן שמע רבי יוסי) דקאמרי למצוה ולא לעכב: והסניא. בניחותה: לרבנן לא גרסינן. שאין זו לשון גמרא ומיהו על כרחך רבנן קאמרי לה דהא ר' יוסי שלשה לעכב שמעינן לה: אזוב שסחילסו שנים. כשר: ושיריו אחד. נמי כשר: ולא פסול. בתחילתו עד שיהא אחד. וקס"ד דסיפא נמי הכי מיפרשא ואין שיריו פסולים עד שיהא

אחד ולהכי פריך שיריו אחד סלקא דעתיך ליפסל והא קתני כשר: 636

התכלת (מנסוס דף לה:) דאמרי בני רבי חייא גרדומי תכלת כשרין וגרדומי אזוב כשרין אגב תכלת נקט אזוב דגרדומי אזוב תנינא דמשנה היא במסכת פרה (שם) אי נמי משום אזוב דמלורע אילטריך:

אפקותא דדיקלא. מולא הדקל כשהוא סמוך לקרקע יולאין

בענפי האילן יחד כך פירש בקונטרס ואין זה אלוותא דדיקלא דפרק דאגידי. שמחוברין ענפי האילן יחד ודמי לחבילין דאמרן אין מסככין 🤇 כל שעה (פסמים דף לט. ושם) דההוא עשב הגדל סביב הדקל ויולאים בו משום מרור ואי מן הדקל הוא הא אמר התם מה מנה מן הזרעים ואפשר דהיינו ערקבלין דסוף עושין פסין (עירובין דף כו:) דמפרש התס בגמרה הלוותה חריותה ופי׳ שם בקונטרם שהוא סיב הגדל סביב הדקל ולריך לומר דמין זרע הוא ומיהו מדתנן בפרק לולב הגזול (לקמן דף נו:) אין אוגדים את הלולב אלא במינו ואמר רבא בגמרא אפילו בסיב ואפילו בעיקרא דדיקלא שמע מינה דאין זה עשב אלא מן הדקל עלמו מרריתא דאגמא. פי׳ בקונטרס משמע כן בפרק כל שעה (פסחים דף לט.) דאמרינן רבינא אשכחיה לרב אחא בריה דרבא דהוה מחזר אמרריתא אמר ליה מאי דעתיך אי משום דמרירי טפי והאנן תנן חזרת אלמא אין זה חזרת אלא מין אחר הוא ששמו מרריתא ויש ממנו שמגדל באגם ושורש שלו נקרא תיעה בפרק

בו דוקרנין הרבה סביב ואע"ג דאגידי שהם מחוברים

מיעה עיקרא דמרריתא: משום דשביחן באגמא. כי האי גוונא משני רבא פרק אלו טרפות (חולין דף סב:) גבי תורין של רחב׳ ואביי נמי אף על גב דמשני הכא והתם שינויי אחריני מכל מקום מודה לרבא דהא בפרק אותו ואת בנו (שם דף פ.) מכשירין עזי דבאלא לגבי מובח:

אלו טרפות (חולין דף נט. ושם) מאי

הוא ואין זה ערקבלין:

חזרת של אגם ואין

בשלש שמיה אגר. מימה דבמסכת אבות (פ"ג מ"ו) משמע דפחות מחמשה לא שמיה אגד דתנן עשרה שיושבין ועוסקין בתורה שכינה ביניהן שנאמר אלהים נצב בעדת אל ומנין אפילו חמשה שנאמר ואגודתו על ארץ יסדה ומנין שאפילו שלשה שנאמר בקרב אלהים ישפוט ואית ספרים דגרסי איפכא דחמשה נפקא לן מבקרב משום דאעדת דרישיה דקרא קאי ובלשון בקרב משמע אמלע כלומר בחלי עדה דהיינו חמשה ישפוט ושלשה נפהא לו מואגודתו על ארץ יסדה ובפ"ק

דברכות (דף ו.) לא משמע כן דאמר התם מנין לעשרה שמתפללין ששכינה ביניהם שנאמר אלהים נלב בעדת אל ומנין לשלשה שיושבין בדין ששכינה ביניהם שנאמר בקרב אלהים ישפוט ולגירסא קמייתה ניחה ושמה דהף על גב דבעלמה חשיבה הגודה בשלשה האי קרא דואגודתו על ארץ יסדה לא מיתוקם אלא בחמשה משום דכתיב אף ידי יסדה ארץ וביד יש בה חמש אלבעות:

מצות אזוב שלשה קלחים. גבי אזוב דפרה לא כתיב אגודה אלא גבי אזוב דפסח מלרים כתיב ובסיפרי (פרשת חקת) יליף בג"ש לקיחה לקיחה מה להלן שלשה דאין אגודה בפחות משלשה אף כאן שלשה ורבנן דלא ילפי לעיל גבי לולב לקיחה לקיחה דמכשרי בשאינו אגוד קסברי דמאזוב לאזוב נאמרה גורה שוה ותימה דאי גזרה שוה היא הא קתני סיפא דהך משנה בסוף פרק אחד עשר דפרה לא אגדן כשר ומ"ש מלולב לרבי יהודה דתניא אגוד כשר שאינו אגוד פסול משום דיליף לקיחה לקיחה:

ובהן שלשה גבעולין. גבעול אחד לכל קלח וקלח דאי שלשה לכל קלח וקלח אם כן היינו כ' יהודה דקתני סיפא כ'

יהודה אומר שלש על שלש ומשנה זו שנויה באורך במסכת פרה (פי"א מ"ט) אלא שהגמרא קלרה: וברדובורו כל שהוא. בפרק

>>⊕< לעזי רש"י פיל"א. יעה.

רבינו חננאל (המשך) . 3) **[השיב** אביי במרירתא דאגמא ואמר כל שנשתנה שמו קודת חתו חורה. וראחה חורה קרדט מוק ימרדו, ובאמרומרו והקפידה עליוזהושם לווי. סבר אביי שאין עליך לדוק בדוקיא הזואלארדרריתושושחוושחוח והקפידה עליו ונקרא בה, פי רחורה.רושחהושויושוושחוהאליו ולא נקרא בשם הראשון, כגון זה חוששין לשם לווי ואין כשר אלא שנקרא סתם. ודברים אותן אלא זה רבותינו הודיעונו שלא נשתנו שמו. ובשמועה אמר רב חסדא אגד בחד לא שמיה אגד כדאמרז. מחלוקת, רבנן סברי הוי יוסי סבר ור׳ איגוד איגור די איגוד. דכתיב לא הוי איגוד. דכתיב ולקחתם אגודת אזוב, וכתיב ולקח אזוב וטבל במים, וילפינן לקיחת אזוב ⁽¹⁾ [מלקיחת אזוב], כלומר דבעינן איגוד. ותנן מצות אזוב שלשה קלחים ובהז שלשה גבעולים. ר׳ יהודה אומר של שלשה שלשה. אזוב שיש בו ג' קלחים מפסגו ואגדו. פסגו ולא אגדו, אגדו ולא פסגו, לא אגדו ולא פסגו [כשר]. ר' יוסי אומר שלשה גבעולים, שירים שנים, וגרדומיו כל שהוא. ואוקימנא לר׳ כלומר השנים 7) אינן נאגדין לפיכך פסולין. לרבנן למצוה שלשה ואם עשה שנים כשר. כדתניא אזוב לרבנז תחלתו שנים. ושיריו אחד כשר, ואינו פסול אלא עד שיהא

א) מד' רבינו נראה דגרים מסככין ודלא כגי׳ דילן ול״ע. ב) בכת"י להלן לג. הועתה כ) בכנו לספק לגו הופחק פירוש זה השייך לסוגיין ונכתב שם "זה מלאתיו בלד הדף". ולכאר אינו מחאים ללשונו זל הבינו ונראה יותר שזה פירוש מבחוץ [ולכן נכתב באות שונהן ויש לעייו היטב. ג) נראה ל"ל לקיחה לקיחה מהתם כלומר וכו".

אחד כשיריו. ירושלמי אין חבילה פחות מכ״ה.

ד) נראה דל"ל דשנים אינו